

ESETJOGI MOZAIK

Roma nemzetiségű panaszosok azt sérelmezték, hogy a gyámhatóság megszüntette két unokájuk/gyermekük nagyszülő általi családba fogadását, és a nevelésbe vételükről döntött. A panaszosok azt is kifogásolták, hogy a gyámhatósági határozatról nem értesültek, amikor pedig azt később kézhez kapták, a jogorvoslati felhívást nem tudták értelmezni. Sérelmezték továbbá, hogy a gyámhatóság nem próbált a családon belül gyámot találni a gyermekeknek.

Egy országgyűlési képviselő azzal a panasszal kereste meg a nemzetiségi biztoshelyettest, hogy egy észak-magyarországi városban található általános iskola tagintézményének egyik pedagógusa a roma tanulókkal, és azok szüleivel szemben nem megfelelő bánásmódot alkalmaz. A szülők nagy része napi jó kapcsolatban volt a pedagógusokkal, számos, a gyermekek fejlődését segítő projekt is működött az intézményben a kötelező tanórák mellett. Néhány évvel ezelőtt azonban a panaszbejelentés szerint a jó tapasztalatok mellett az egyik matematika szakos tanár kapcsán nagyon sok probléma merült fel az intézményben.

Egy tüdőbetegséggel küzdő roma nemzetiségű panaszos és házastársa az általuk bérelt oxigén koncentrátor bérleti díjtartozásának rendezése ügyében, megélhetési nehézségeiket megosztva, fordult segítségért a nemzetiségi biztoshelyetteshez. A beadványukban utaltak arra, hogy az ügyintézőik során úgy érezték, roma származásukra tekintettel hátrányos megkülönböztetés érte őket.

Egy hazánkban élő ukrán nemzetiségű panaszos a tulajdonában álló társasházi ingatlan közös képviselőjének eljárását, illetve a társasházi közgyűlésen nagy nyilvánosság előtt tett, a panaszos ukrán nemzetiségi hovatartozását sértő kijelentéseit sérelmezve fordult segítségért a nemzetiségi ombudsmanhelyetteshez.

A biztoshelyettes, egy roma családot ért atrocitások kapcsán, a feljelentésük rendőrségi elutasítását követően, jelzéssel élt az illetékes főügyész felé, vizsgálja meg, hogy fennáll-e az ügyben a közösség tagja elleni erőszak bűntettének gyanúja.

Egy panaszos azt kifogásolta, hogy a miskolci Tetemvár és Ózugró városrészek nincsenek bekapcsolva a városi tömegközlekedési hálózatba, amely felveti az ott élő roma nemzetiségű lakosok hátrányos megkülönböztetésének lehetőségét elsődlegesen a köznevelési intézményekbe történő eljutás, a munkába járás, valamint az egészségügyi és szociális ellátáshoz való hozzáférés terén.

**Alapvető Jogok Biztosának Hivatala
Nemzetiségi Biztoshelyettes Titkársága**

1055 Budapest, Falk Miksa utca 9-11.
nemzetiseg.info@ajbh.hu

ESETJOGI MOZAIK

Az ügyben a nemzetiségi biztoshelyettes átfogó vizsgálat lefolytatására kérte az intézményfenntartó tankerületi központot. Megkereső levelében konkrét ajánlásokat fogalmazott meg a vizsgálat lehetséges eszközeire és kereteire vonatkozóan, többek között azzal kapcsolatosan, hogy az érintettek meghallgatása során ügyelni kell az anonimitás biztosítására és a megtorlással szembeni fokozott védelemre, valamint a pártatlanság elősegítésére.

A tankerületi központ igazgatója válaszában mindenekelőtt jelezte, hogy az érintett pedagógussal szemben a szülők és kollégák már korábban is több esetben éltek szóbeli panasszal az intézmény igazgatója felé, ezekről a jelzésekről azonban írásbeli jegyzőkönyvet, feljegyzést egy esetben sem rögzítettek, az ügyek szóbeli megbeszélésekkel, egy esetben szóbeli figyelmeztetéssel zárultak. A pedagógussal kapcsolatos panaszokat, konfliktusokat az intézmény a tankerületi központ felé nem jelezte, ezért arról a fenntartónak nem volt tudomása.

A tankerületi központ a biztoshelyettes megkeresésére figyelemmel megszervezte az érintettek meghallgatását, külső szakértő bevonása mellett. A meghallgatásokon elhangzottak alapján – bár voltak ellentmondásos vélemények – összességében megállapítható volt, hogy az érintett pedagógus „nehezen beilleszkedő”, „magának való” személy, akinek mind kollégáival, mind a tanulókkal és a szülőkkel több esetben voltak konfliktusai, amelyeket alapvetően ő sem vitatott. Fizikai bántalmazás ténye nem merült fel, az érintettek elsősorban a kommunikációs stílusát, sok esetben durva, illetve trágár szóhasználatát kifogásolták. A szülők és a gyerekek azt is kifogásolták, hogy a tanulók a dolgozatokra nem kaptak elegendő időt, a pedagógus az átlagosnál több esetben adott rossz jegyeket matematikából, és magatartásbeli problémákat is rossz jegyekkel szankcionált.

A vizsgálat során rögzítésre került az is, hogy a pedagógus magasan kvalifikált szakember, aki szakmai megbecsülést és számos kitüntetést tud maga mögött, elveihez és módszereihez ragaszkodik, amelyekkel korábbi munkahelyein sikereket ért el a diákokkal.

A biztoshelyettes számos adatot és információt kért be a tankerületi központtól, többek között az érintett pedagógus által adott osztályzatokat összegző táblázatokat is, amelyekből az derült ki, hogy a 2019/2020-as tanévben 83 tanulóból 48 fő, a 2020/21-es tanévben 44 tanulóból 23 fő, a 2021/22-es tanévben pedig 58 tanulóból 24 fő bukott meg év végén matematikából.

ESETJOGI MOZAIK

A tankerületi központ vezetője a vizsgálat lefolytatását követően intézkedési körében eljárva arra hívta fel az intézményvezető figyelmét, hogy a jövőben kísérelje kiemelt figyelemmel az érintett pedagógus kapcsán feltárt helyzet alakulását.

Felkérték továbbá az illetékes pedagógiai oktatási központ vezetőjét, hogy szakértő kirendelésével segítse az intézmény, a pedagógus és szülő-tanár közötti kommunikációt és a nevelő-oktató munka sikerességét.

A tankerületi központ vezetője válaszlevelében arról is informálta a biztoshelyettest, hogy a tagiskolában a roma gyerekek aránya megközelíti a 90%-ot, és a 170 fős iskolából 160 tanuló halmozottan hátrányos helyzetű. Tényként jelezte azt is, hogy az intézmény nemzetiségi szempontból és az oda járó tanulók társadalmi helyzete alapján is szegregált.

A biztoshelyettes a beérkezett információkat áttekintve ismételt megkereste a tankerületi központot, mivel a választ, illetve az intézkedéseket több szempontból is aggályosnak tartotta. Ismételt megkeresésében felhívta a tankerületi központ vezetőjének figyelmét arra, hogy tájékoztató leveléből, valamint az érintettek meghallgatási jegyzőkönyveiből az derült ki, hogy a szóban forgó tagiskola egy olyan szegregált intézmény, ahol nagyon kevés kivételtől eltekintve gyakorlatilag valamennyi tanuló halmozottan hátrányos helyzetű, súlyos szocio-kulturális hátrányokkal induló, tanulási és magatartási nehézséggel küzdő gyermek. Ezen gyermekek legritkább esetben rendelkeznek olyan szülői háttérrel, amely kézzel fogható segítséget tud nyújtani számukra iskolai előmenetelükhöz, így gyakorlatilag teljes egészében az iskolában dolgozó pedagógusok szakértelmén, türelmén, módszertani felkészültségén, és ami a legfontosabb, elfogadó és támogató attitűdjén múlik iskolai sikerességük vagy sikertelenségük.

Az iskola pedagógusainak zöme egyébként felismerte azt, hogy ebben az intézményben speciális módszerekre és főképpen elfogadásra van szükség, szemben az ügyben érintett matematikatanárral, aki a jegyzőkönyvek tanúsága szerint továbbra is mereven ragaszkodott saját pedagógiai elveihez. A biztoshelyettes ismételt megkeresésében jelezte a tankerületi központnak, hogy az érintett pedagógus a rá bízott gyermekekkel szemben olyan viselkedést tanúsított – trágár beszéd, dühkitörések –, amely sérti az érintett gyermekek emberi méltóságát, a pedagógiai módszerei pedig ellentétesek Nkt. számos rendelkezésével. A vele készült interjúk alapján az is kiderült, hogy a pedagógus a történetek alapján, a meghallgatások ellenére sem tanúsított önreflexiót.

ESETJOGI MOZAIK

Erre és az eset valamennyi körülményére figyelemmel a nemzetiségi biztoshelyettes jelezte a tankerületi központnak, hogy álláspontja szerint nem került sor a pedagógus megfelelő súlyú felelősségre vonására, és nem tisztázódott az sem, hogy önreflexió hiányában mitől várható – a gyermekek emberi méltóságát tiszteletben tartó, pozitív irányú – magatartásváltozása. A biztoshelyettes a tankerületi központ igazgatójának korábbi válaszát nem találta a feltárt nehézségek súlyával arányosnak és az ügy szempontjából elegendő, megnyugtató intézkedésnek. Mindezekre tekintettel arra kérte a tankerületi igazgatót, hogy számos ponton egészítse ki korábbi válaszát. Mivel a tankerületi központ tájékoztató leveléből az is kiderült, hogy a tagintézmény gyakorlatilag minden szempontból szegregált iskolaként működik, a biztoshelyettes kötelességének tartotta ezen körülmények áttekintését is.

A biztoshelyettes második megkeresésére a tankerületi központ ismételt részletes tájékoztatást adott. Ebben többek között átfogóan ismertette, hogy konkrétan milyen folyamatokon keresztül kívánja biztosítani az érintett pedagógus munkájának folyamatos kontrollálását, valamint fenntartóként a jogszabályokban meghatározott feladatkörben, az intézményi autonómiát tiszteletben tartva az intézményvezetőn és a tagintézményvezetőn keresztül, valamint személyes látogatások útján is hogyan fogja folyamatosan nyomon követni a feltárt helyzet alakulását.

A tankerületi központ részletesen ismertette azokat a települési adottságokat, gazdasági-társadalmi folyamatokat, amelyek az iskola tanulói összetételének homogenizálódásához vezettek. Bemutatta azt is, hogyan próbált fenntartóként erőfeszítéseket tenni, elsősorban a közzethatárók módosításának lehetőségét kihasználva a szegregációs folyamatok megállítása, csökkentése érdekében, sajnálatos módon eredménytelenül. A tankerületi központ további személyes szakmai egyeztetéseket kezdeményezett a deszegregáció intézményi szintű megvalósítási lehetőségeiről. A jelzett egyeztetések jelenleg is folyamatban vannak.